

nordøstkyst med utgangspunkt fra Port Moresby, men etter de svære tap som deres krigs- og transportflåte har lidt ved Midway, i Korallhavet og sist under de tre sjøslag ved Salomonøyene, er utsiktene for en slik aksjon meget dårlige. De alliertes herredømme over Salomonøyene skaper nye vanskeligheter for japanernes tilførsler, og gjør det sannsynligvis helt umulig for dem lenger å representere en alvorlig trussel mot Australia.

Med sin gjennomsnittlige primitive industri, sin kullproduksjon på under fonteparten og sin jernmalproduksjon på syvendeparten av Storbritannias er Japan ute av stand til å erstatte sine tap av skib og krigsmateriell. De beste beviser for svekkelsen av Japan er landets forsiktede holdning til Sovjetsanvendt og kinesernes fortsatte fremgang i de sydøstlige provinser Kiangsi og Tsjekiang.

Brasil har nå mobilisert hæren. Det var 22. august Brasil erklarte Tyskland og Italia krig som svar på de mange senkninger av Brasilske skib i fraktfart til U.S.A. Den brasilske flåte, som la klar, gikk samme dag ut og senket 4 tyske ubåter. Brasils hær er liten - bare 100 000 mann med en reserve på 250 000 mann - og den er ikke særlig mekanisert. Dette hindrer imidlertid ikke at Brasils inntreden i krig vil bety en meget vesentlig styrkelse av de allierte. Brasil er den største av Sydamerikas stater, med et flateinnhold på 8,5 mill. adskillig mere enn U.S.A., en befolkning på over 40 millioner og naturrikdommer som sannsynligvis fullt ut kan måle seg med U.S.A.'s. Industrien er ennå lite utviklet, men har vært i rask vekst i de siste 15 år. Her finnes veldekkende kull-, jern-, og tinnleier som nå vil bli utnyttet ved hjelp av amerikansk kapital og teknikk. Av stor betydning er Brasils betydelige gummiindustri. Enda større viktighet har Brasils kystlinje som utgjør nesten halvparten av hele Sydamerikas østkyst, og som nå vil bli brukt av Brasils og U.S.A.'s flåte i folk-skap som utgangspunkt for ubåtjakten. Krigserklæringen har videre gitt de alliertes handelsflåte et tilskudd på ikke mindre enn 57 tyske og 18 italienske skib som lå i Brasils havner. Det er også av stor betydning at de ca. 2 millioner tyskere - for største delen organiserte nazister - nå blir tatt vare på. Tyskerne i Brasil hadde bygget henholdsvis flyplasser og på annen måte forberedt en tysk invasjon i landet, og det er høyst sannsynlig at de har skaffet forsyninger til tyske ubåter og holdt dem unærrettet om handelsfartøyenes posisjoner.

Tyskland. De konsentrerte britiske nettinger mot Tyskland kommer nå stadig tettere på hvannere og blir av mere og mere tilintetgjørende karakter. I Karlsruhe, hvor man første gang prøvde de nye sprengbomber på 4 tonn, har det lyktes bokstavelig talt å jevne flere kvadratkilometer av byen ned jorden. I løpet av september er følgende byer og distrikter tatt under behandling hittil: 1. september Saar, 2. Karlsruhe, 4. Bremen, 6. Duisburg, 8. Frankfurt am Main, 13. Bremen og 16. Ruhr. 19. september ble svære flystyrker satt inn i mineleging av tyske havner. Den gradvise rasering av Tysklands byer vil selvsagt aldri kunne erstatte invasjonen, men den bidrar effektivt til å forberede den, både ved å desorganisere produksjon og transport og ved å ødelegge ubåt- og flåtebasar, og ikke mindre ved å øke tyskerne krigstretthet og forberede dem på det uunngåelige nederlag.

GUD BEVARE KONGEN OG FEDRELANDET

NB. HUSK Å LA AVISEN CIRKULERE.

Russland. Kampen om Stalingrad har nå vart i over 70 dager, og det er fremdeles mere enn tvilsomt om tyskerne vil nå sitt mål før vinteren setter en stopper for operasjonene. Inntil midten av denne uke har aksetroppene hatt en langsom fremgang inne i byen, både i arbeiderkvarterene i nord og i byens centrum, men onsdag begynte forsvarene en ny motoffensiv i byen, og har kastet angriperne ut av tre større gater og en rekke kvartaler de hadde besatt. 30 tyske divisjoner kjemper umiddelbart foran Stalingrad og 30 000 tyskere i selve byen, tankangrep versler ustanselig med stormløp av pionertropper med sprengladninger og håndgranater, og avsløses igjen av kamper med tunge infanterivåpen og lett artilleri i gatene og mellom ruinene. Russernes nye motfremstøt viser at det ikke er lykkes tyskerne å avskjære transporten over Volga, og at russerne har fått nye forsterkninger. Alle stormløp mot de veldige fabrikkene i nord, som nå er utbygget til sterke festninger, er uten undtagelse blitt slått tilbake med store tap for angriperne. Enda viktigere er kampene nord for byen, hvor Timosjenko i siste uke av september satte inn en voldsom offensiv, på bred front drev tyskerne vekk fra Volga, og i begynnelsen av oktober hadde frem til Don. Ifølge tyske meldinger har hans tropper også gått over Don og truer tyskerne forbindelseslinjer til Stalingrad. De russiske meldinger går foreløpig bare ut på at den røde hær over et kraftig trykk på tyskerne improviserte forsvarslinje mellom Volga og Don, og langsomt, men ustanselig trykker tyskerne sydover. Kampene her raser dag og natt med enda større voldsomhet enn inne i byen. Aksetroppenes tap foran Stalingrad har nådd fantastiske dimensjoner, i løpet av september hadde de 200 000 fallne, og det er ikke usannsynlig at før kampene stiller av vil tapene bare i dette avsnitt løpe opp i nesten 1 million, når sårde og syke medregnes. Høstbølgen har i lengere tid gjort tilførselen til de tyske tropper så vanskelig at den for en stor del har måttet foregå med fly, mens russerne fremdeles har tilførselsveien over Volga til disposisjon. Etter at tyskerne er nådd umiddelbart inntil og inn i byen har det russiske artilleri på østsiden av Volga også med stadig større virkning grepet inn i operasjonene, og de tyske bomberfly må konsentrere sine hovedangrep mot disse artilleristillinger, noe som betyr en ytterligere lettelse for forsvarene i byen. Dertil kommer at vinterkulden begynner å sette inn, og virker ytterst generende for de tyske angriperne på de avsviide stepper utenfor Stalingrad. Det har lenge vært en alminnelig oppfatning at tyskerne sine siste frist til å ta byen var 15. oktober, nå har de altså, hvis dette er riktig, bare en uke igjen, og utviklingen i de siste dager tyder ikke på at fristen vil bli lang nok for dem. Kvelden før 2. oktober uttalte Hitler i vanlig bombastisk form at Stalingrad skulle bli tatt og det vil etter dette bety et dobbelt prestisjetap for ham å oppgi byen. Likevel er det tydelig at de enorme og stadig voldsommere blodtap foran Stalingrad ikke bare foruroliger det tyske folk, men at også generalstabens ønsker at Hitler skal oppgi et foretagende som etter alt å dømme vil fremstjende Tysklands nederlag. Et forsiktig uttrykk for denne opposisjon er det sannsynligvis når det fra ikke navngitt "militært tysk hold" i Berlin 8. oktober ble uttalt at kampen om Stalingrad nå er kommet i en ny fase, da de strategiske mål allerede er nådd, så det ikke lenger er nødvendig å la resten av byen storme av infanteri og pionerer, den kan isteden systematisk legges i ruiner av tungt artilleri. Skulde imidlertid denne uttalelse virkelig være et uttrykk for Hitlers mening, er den intet annet enn et pent uttrykk for at forsøket på å erobre Stalingrad og bruke den til vinterkvarter nå er oppgitt.

Er dette tilfelle, vil det imidlertid bety langt mere for Hitler enn et prestisjetap. Steppene vestenfor Stalingrad vil være et meget

usundt vinterkvarter for de utmattede tyske tropper, og hvis alle som ikke får plass i de forholdsvis få gater og kvartaler som tyskerne holder besatt blir rykket tilbake til bedre kvarterer, er det sikkert at de gjenværende tyskere snart vil bli kastet ut igjen. Blir størstedelen av Stalingrad fortsatt på russernes hender, vil den bety en ytterst farlig utfallsport mot forbindelseslinjene til den tyske Kaukasus-hær, som nå i lengere tid er blitt stående fast i fjellene fra like syd for Novorossisk i vest til Mosdok i øst. Det er klart at hvis disse tropper ikke klarer å bane seg vei over Kaukasus og frem til sine mål, og det er intet som tyder på at de klarer det uten store forsterkninger, frigjort ved Stalingrads erobring, må de i alle fall trekke seg tilbake, ned av fjellene, for vinteren. Men hvis deres forbindelseslinjer blir alvorlig truet, vil det eneste strategisk forsvarlige være å trekke dem tilbake tvers over den veldige nordkaukasiske slette til en forsvarslinje som i god tid burde vært forberedt langs Don. Det vilde bety at Hitler oppga den største og verdifulleste del av sommerens landevinning, og det vilde være et så knusende prestisjetap for ham at man kan regne med som sikkert at han aldri vil gå til et slikt skritt.

Tyskernes planer for sommerens felttog gikk bl. a. ut på følgende: Å knuse russernes angrepskraft. Dette mål er ikke nådd; fra Stalingrad til Leningrad er det russerne som er på offensiven. Videre: Å sikre seg de kaukasiske oljekilder. Dette mål er heller ikke nådd, og vil temmelig sikkert ikke bli nådd i år. Endelig: Å stoppe elvetransporten på Volga og derved lamme den russiske hær nord for Stalingrad. Dette mål er i noen grad nådd, da det er klart at elvetransporten forbi St. grad bare kan skje om natten og under betydelig risiko. Men selv om dette mål skulde bli nådd helt ut, vil det idag være altfor sent. Inntil ganske nylig - minst 2 måneder lenger enn tyskerne hadde beregnet - har transporten gått praktisk talt uhindret, og det er nå bare omtrent 2 måneder til elvetransporten i alle fall opphører fordi Volga fryser til. Det er videre delvis kjent hvad tyskernes planer for vinteren går ut på. Langs en stor del av midtfronten og Leningradfronten har tyskerne i sommerens løp bygget sterke festningslinjer, og deres voldsomme angrep ved Ilimensjøen i de siste dager er et forsøk på å rette ut fronten i flukt med denne festningslinje. Tyskerne håper formodentlig fremdeles at russernes angrepskraft nå er så svekket at det skulde være mulig å holde denne forsvarslinje vinteren over med under halvparten av de aksestyrker som har vært i ilden i sommer. Foruten 68 tyske divisjoner har tyskerne på sin side 22 finske, 27 rumenske, 19 ungarske, 4 slovakiske og 1 spansk divisjon. Dertil kommer mindre styrker av frivillige landsforrederer fra Frankrike og de andre besatte land. Det er sannsynlig at Hitler regner med å kunne avpresse sine vasallstater ytterligere styrker til vinterkrigen, og at han akter å la dem bare hovedtyngden av forsvaret, mens de tyske tropper for en stor del kan trekkes tilbake. Det fremgår i hvert fall helt sikkert av Hitlers og Görings taler i denne måned at det er planen å trekke hovedparten av flyvåpenet over til Frankrikes vestkyst for å svare på de britiske flyangrep på Tysklands byer. Tross alle bombastiske løfter, tross økede rasjoner og gratis arbeidshjelp til hjemmene i form av polske og ukrainske "hushjelpere" som ikke bare er, men også i enhver henseende behandles som slavinder, vet den tyske sivilbefolkning at denne vinter vil bli uendelig mye verre enn den forrige, hvis de engelske flyangrep skal fortsette uhindret og i stadig større målestokk utover vinteren. Det er nokk å minne om at et større flyangrep sprenger samtlige vindusruter i en by, noe som er ubehagelig om sommeren, men en katastrofe om vinteren. Den eneste måte å hindre flyangrepene på, er imidlertid å besvare dem med kraftige angrep mot tilførsler og produksjon av nye fly, og ved bombardement av de britiske flyplasser. Denne forholdsregel vil nemlig ikke bare svekke det britiske flyvåpens angrepskraft i større eller mindre grad, men den vil også avlede en stor del av angrepene fra de tyske byer til de franske flyplasser.

Men vil Hitler trekke sine beste tropper tilbake i øst, bare for å la dem hvile ut, så de neste år kan settes inn på østfronten til

nye angrep? Tyskernes uttalelser tyder på det. Det blir stadig fremhevet fra Berlin at erobringene i øst nå er store nokk, at hovedkraften nå skal legges på å utbygge Ukraines landbruks- og industriproduksjon, og at Tyskland da ved hjelp av sine ubåter og fly vil kunne føre en uendelig krig mot England og Amerika uten større savn. Omsatt til et mindre skrytende språk betyr det at Hitler rolig skulde vente til de allierte fulgte seg sterke nokk til å angripe ham på en eller annen ny front. Det er mulig at dette er Hitlers plan, og det er sannsynligvis den fornuftigste plan han kan følge. Men det ligner ikke Hitler å overlate initiativet til sine motstandere. Det er neppe heller så lett å få Ukraines befolkning til å delta i krigsproduksjonen mot sitt eget folk som det har vært med de andre folk i Europa, vårt eget innbefattet. Tross ubåtkrigen, som forøvrig i de siste måneder stadig har tapt i effektivitet, vokser de alliertes styrke i England i et rivende tempo. Spørsmålet er da om stillingen ikke i virkeligheten er så desperat at Hitler foretrekker å søke en avgjørelse i vest allerede i vinter. Det vilde i tilfelle bety at vi fikk "den annen front" under vilkår som vilde være gunstigere for de allierte enn de noensinne før har kunnet drømme om. Det kan i denne forbindelse være nokk å nevne at de britiske mannskapsstyrker nå er 20 ganger så store som i 1937-38, at krigsproduksjonen er 10 ganger så stor som da Hitler overfalt Norge, og at flåten er like sterk som den var ved krigsutbruddet.

Det er imidlertid klart at de allierte bare kan regne med en slik utvikling som en fjern og lykkelig mulighet. Det er kanskje usannsynlig, men neppe umulig at tyskerne i sin tid kan utbygge Ukraine og ta Baku, hvis de allierte intet foretar seg. Først og fremst: russerne har i 15 måneder båret nesten hele krigens byrde, og det er bare rimelig at de begynner å miste tålmodigheten. 4de oktober minnet Stalin i form av et skriftlig intervju med en amerikansk journalist de allierte om deres løfte fra i sommer om å opprette "den annen front" i år.

Den annen front? Den alminnelige oppfatning av "den annen front" har vært at de allierte skulde gå iland på Frankrikes vestkyst, eller muligvis i Norge. Vi har tidligere her i bladet pekt på at en slik aksjon vilde kreve en større tonnasje enn de allierte har til disposisjon for øieblikket, foruten at den vilde kreve en helt overveldende alliert overlegenhet i luften. Det samme vilde i enda høyere grad gjelde for en invasjon i Norge, men her vilde en alliert overlegenhet i luften være umulig i første omgang, da de tyske flystyrker i Norge er store, og opererer fra mange og gode landbaser, mens de alliertes jagerfly måtte starte fra hangarskip. Dieppe-toktet har bidratt til å feste oppmerksomheten ved den franske kyst, men selvsagt man innrømmet muligheten av en slik invasjon i sommer, da det tyske flyvåpen var bundet i Russland, må man være klar over at vinteren vilde være det mest ugunstige tidspunkt, bl. a. fordi tyskerne nå vil møte den med ganske andre styrker. Skal de allierte helt eller delvis holde sitt løfte, må de derfor velge en annen slagplass, og det mest sannsynlige er at de vil velge Nordafrika. Krigen på El Alamein-fronten vil i alle tilfelle blusse opp igjen når temperaturen blir mere innbydende og Rommel kan få nye forsterkninger. Det som skulde gjøre det berettiget å betegnne en alliert aksjon i Nordafrika som "den annen front" måtte da være omfanget av den og de mål den satte seg. Disse mål kunne ikke gå ut på mindre enn ved en storstilt fremrykking, ikke bare vestover fra El Alamein, men også nordover gjennom Sahara å rense hele Libya for aksetropper, rykke videre gjennom fransk Tunis og tilslutt sette over til Sicilia og Syd-Italia. En slik aksjon måtte ta sitt utgangspunkt, ikke bare i Egypt, men også i Sudan, og en betydelig del av styrkene måtte derfra rykke inn i fransk Central-Afrika i koloniene Tsad, Niger og Algerie for å omslutte styrkene i Libya. Samtidig vilde det da være naturlig å sette seg i besiddelse av hele fransk Vest-Afrika eller i det minste Afrikas vestspiss med Dakar, som på aksemaktens hender vilde bety en trussel mot Syd-Amerika. Det er kjent at det er landsatt amerikanske tropper i britisk Vest-Afrika i den senere tid, men antallet vet offentligheten intet om. Dakar er rømmet av sivilbefolkningen, så det er åpenbart at franskmennene venter en alliert aksjon. Videre vet man at det er utbygget en sterk amerikansk rustningsindustri ved

Rødehavet, at det er kommet svære forsterkninger til Egypt og Østafrika og at det, troffes livlige forberedelser til vinterens krig i Egypt, bl. a. har de allierte fly i den senere tid vært meget aktive. Som eksempel kan nevnes at Tobruk på de siste 103 dager har vært utsatt for 100 luftbombardementer. For de allierte vil en aksjon som her antydnet ha den fordel at den er langt mindre risikabel enn en invasjon på fastlandet. Når den ikke sine endelige mål, vil den i alle fall ha sjangse til å trykke tyskerne et stykke tilbake. Men som en virkelig "annen front", d.v.s. som en avlastning for russerne og et middel til å fremskynde tyskernes nederlag, vil den bare virke hvis den blir gjennomført med hensynsløs kraft og iver, og hvis den virkelig rår over så store hjelpemidler at den kan nå alle sine mål.

Vår egen kamp.

NS-riksmøte ble ikke særlig vellykket. Frykten blandt kampfjellene for å bli tvunget som "frivillige" til østfronten gjorde sig sterkt gjeldende og av de reserverte tog kom de fleste halvtomme til Oslo. Påfallende ble begrunnet med medlemmenes plikter under høstarbeidet. Av de som allikevel deltok i riksmøtets første dag, foretrakk mange å reise hjem igjen under inntrykket av de britiske bomber. Særlig ble foretningen i universitetets festsal en uhyggelig opplevelse. Og da festforestillingen i Nasjonalteatret om kvelden ble avbrutt av en ny flyalarm og deltagerne måtte tilbringe noen kalde nattetimer i undergrunnsbanen som avslutning på festens første dag, kan man ikke undres over at feststemningen ble litt avbleket. Den prinsipielle erklæring om det kommende riksting kunne heller ikke avsvkke virkningen av det merkelig som utsettelsen innebar. Som en fattig kompensasjon fikk man kulturtinget, med det engere kulturråd. Aulamøtets klimaks var utdelingen av 20 000 kroner til Herman Harris Aall og professor Halfdan Strøm. Ved siden av denne kulturelle innsats pekte hr. Lunde på gjenreisningen av Hamar Domkirke og utfokningen av Nasjonalparken ved Borrehaugene som "kunstneriske oppgaver av slike dimensjoner som bare den autoritære stat med dens store muligheter kan stille". Det er skjellig grunn til å tvile på at den "autoritære" stat vil makte disse oppgaver. Og det blir et bedrøvelig kulturliv kulturtinget får ledelsen av etter at våre betydeligste diktere og kunstnere er drevet ut av landet eller innesperret i tyske og norske fengsler og konsentrasjonsleirer. At Nasjonalgalleriet er blitt åpnet for hirdens kunstneriske prestasjoner vil vel ikke nettop utfylle savnet. Med Wesseljubileet fikk Lunde og Finn Kulbøen en ny anledning til å hylde en stor avdød. Den nazistiske litteraturvurdering har etterhånden fått mer faste linjer. Før høitideligheten fordelte de to talere mellom sig 4 nogenlunde brukbare Wesselcitatater, og dermed prøvde også forfatteren til "Kjærlighet uten strømper" blitt innpasset i rekken av den norske nazismes åndelige forløpere. Riksmøtet gav et klart bilde av den ynkelighet og maktesløshet som preger det statsbærende parti, ikke bare i dets forhold til norsk kulturliv, men også som politisk maktfaktor. Protestaksjonen mot rikstingplanene ble et klart vidnesbyrd om arbeidsgivernes og arbeidernes faste holdning, selv om okkupasjonsmaktens arrestasjoner og henrettelsestrusler fremtyngt et formelt tilbaketog. Og Quislings krav til kampfjellene om at de hver skal hverve et medlem til partiet, kommer i en eiendommelig belysning når man erindrer hans påstand for noen tid siden om at partiet nå var så sterkt at det ikke lenger var vanskelig med noen ny tilgang av medlemmer. Det britiske flyangrep på Gestapos hovedkvarter på Victoria Terrasse og andre tyske satte bygninger var ikke bare egnet til å gi riksmøtets deltagerne et forstemt inntrykk av det tyske luftforsvars utilstrekkelighet. Det gav også tyskerne selv en påminnelse om hva som venter dem i nær fremtid. Desværre krevde angrepet også ofre blandt den norske civilbefolkning og mange ble tilføjet skade og fikk sine hjem ødelagt. Desto mer beundringsverdig er de skadelidtes holdning etter angrepet. Fra NS-side

ble det straks gjort forsøk på å utnytte begivenheten til propagandistiske formål, de norske ofrene skulde begraves på statens bekostning og de skadelidte skulde få erstatning for sine tap, av midler som ble fratatt andre gode nordmenn. Dessuten skulde de innlosjeres i leiligheter som ble konfiskeret foranledningen hos folk som i særlig grad har vært utsatt for forfølgelse fra myndighetenes side. På få undtagelser nær har de skadelidte nektet å ta imot denne "hjelp". Enkelte er mer de skarpeste trusler tvunget til å flytte inn i de anviste leiligheter. Og de millionbeløp som det er pålagt en rekke fremtredende nordmenn vil iallfall ikke ha vne hos de skadelidte som i beste fall vil få utbetalt de vanlige erstatningsbeløp fra krigsskadetrygden. Quislings lov om "borgervakt til vern mot svats- og partifientlige handlinger" ble tatt i anvendelse i forbindelse med opryddingen etter flyangrepet. Et betydelig antall gode nordmenn er satt til dette arbeide som byr på adskillig risiko og bare bør utføres av folk med praktisk erfaring i rivningsarbeider. At loven etter sin ordlyd ikke gir noen hjemmel for en slik anvendelse av "borgervakten" har selvsagt ikke hatt noen betydning for myndighetene. Det er på det rene at tilfluktsrommene i de ødelagte bygninger er uskadt. Liv kunne vært spart hvis flyalarm var gitt. Det er ennu ukjent hvor mange tyskere som ble drept eller skadet under angrepet, men det er på det rene at det dreier sig om det mangedobbelte antall av de civile ofre. Av de engelske fly gikk et topt. To tyske jagere ble ødelagt. Som man kunde vente ble disse to fly i de offisielle ranngjøringer utgitt for engelske. Ved et engelsk raid er Glomfjordenlegget gjort ubrukelig for lang tid fremover. Engelske soldater har sprengt kraftverkets turbiner, rørledninger og ødelagt og vann og grus har fylt maskinhallen og gjort maskinene ubrukbare. Kraftverket skaffer bl.a. strøm til en alminnelig maskinfabrikk av stor betydning for tyskerne. Med undtagelsestilstanden i Trondheim og standrettens nasjonord har tyskerne pånytt kastet masken, og gitt et nytt uhyrlig eksempel på nazismens blodige terrorisme. Den taktiske forsiktighet som ledsaget Quislings forsøk på å realisere rikstingplanene er avløst av åpen og hensynsløs voldsanvendelse. Det er av betydning å være klar over at denne skjerpelse av kampen mot det norske folk ikke har sin årsak i de påståtte sabotasjehandling, men har en preventiv hensikt. Taktiske overveielser har ført til at undtagelsestilstanden ble proklamert i Trøndelag og ikke i Oslo-området, formålet er å komme de krefter i folket som kan organisere en effektiv motstand mot tyskerne når tiden er moden for handling. Bak tyskernes nærøse sadisme er det skrekken for invasjon som gjør sig gjeldende. Sett på bakgrunn av de forhåpninger som tyskerne nærte da den forsinkede varoffensiv ble satt igang, er det et nederlag russerne har tilføjet dem på østfronten. Krigstrettheten og nederlagsstemningen på hjemmefronten kan ikke bare møtes med straffeprekener og terror. Görings tale var av stor betydning som et vidnesbyrd om hvordan forsyningsvanskelighetene i Tyskland skal møtes, nemlig ved en langt mere hårdhendt utnyttelse av de okkuperte lands muligheter, først og fremst hvad næringsmidler angår. Tyskerne vet at en slik skjerpet utsagningspolitikk vil skape en desperat motstands-vilje i de okkuperte land og at hunger og nød vil kunne få lamnende virkninger for disse lands tvungne innsats i Tysklands krigsøkonomi. Alikevel velger de denne nødutvei, fremfor å stille sterkere krav til hjemmefronten enn den kan tåle uten moralsk å bryte sammen. Utviklingen har altså drevet tyskerne inn i en situasjon hvor de må ofre hensynet til en mere langvarig krigsførsel til fordel for en mere kortsiktig kraftanspennelse. Denne alminnelige hølning har som en av sine virkninger ført til en krisesituasjon i Danmark, det eneste av de okkuperte land som hittil har kunnet glede sig over en relativt fredelig utvikling. Tyskerne har tilsynelatende respektert danskenes konstitusjonelle særstilling og de har ikke utplyndret landet i på langt nær samme grad som f. eks. Norge. Denne holdning lar sig ikke lenger oprettholde. Med påskudd i gatedemonstrasjoner som har funnet sted mot det danske "frikorps" etter dets njeakonst fra øst-

fronten, har tyskerne stillet strenge krav til regjeringen. Den politikk som ble innledet med Danmarks tilslutning til antikoniternpakten kreves nå utvidet til en mere aktiv opslutning om den "fellesgermanske" kamp mot bolsjevismen. Det forlyder at kraven bl.a. går ut på en form for offisiell anerkjennelse av frikorpset, større innflydelse for Gestapo i danske politiske saker, bevopning av danske handelsskib mot britiske og russiske ubåter og benbefly, øket matforsendelse og overføring av 20 000 arbeidere til Tyskland. Den danske regjeringens holdning er ennå ikke kjent, men situasjonens alvor fremgår av statsminister Buhls erklæring ved åpningen av riksdagen den 6te oktober. Det sies her at Danmarks stilling som ikke krigførende land fortsatt vil bli oprettholdt, at landets politikk fortsatt vil følge de retningslinjer som er lagt tilrette i regjeringens opprop av 9de april 1940 og senere regjeringserklæringer og beslutninger, og at Danmark etter krigen vil delta i gjenopbyggingen i "forstående samvirke med andre nasjoner" og ønsker et "nært og godt samarbeide mellom Danmark og Tyskland" i det kommende nye Europa. De nærmeste dager vil vise om tyskerne lar seg nøie med disse forsikringer, eller om presset vil minne ut i et forsøk på en konstitusjonell "nyordning" også i Danmark. Hvis regjeringen viser en vikende holdning, vil tyskerne ganske sikkert følge sin velkjente taktikk, å skjerpe kravene under forhandlingenes gang. Er regjeringen stål og avvisende, må man regne med at tyskerne kanskje vil gi de danske nazistene lignende sjanse som NS har fått. De danske nazister, Clausens NSDAP står like svakt i det som NS i Norge. Deres rolle som redskaper for den tyske utplyndringspolitikk vil på grunn av hele situasjonen bli ennå tydeligere i Danmark enn Quislings var i Norge da "makten" ble overlatt NS. Hvordan enn utviklingen kommer til å arte sig er det sikkert at det danske folk nå står foran en trengselstid som vil stille det på en like hard nasjonal prøve som den som vårt folk har gjennomgått. Hatet mot tyskerne vil bli like forbitret i Danmark som i Norge. Undtagelsestilstanden i Norge har allerede skapt en voldson harme i Sverige. Krisen i Danmark vil bidra til å være bort de siste tendenser til vakling i svenskens holdning og under de forskjellige vilkår som foreligger vil de tre nordiske land forberede sig på det slutttoppgjør med nazismen som foretar.

Afrika. 23. okt. om kvelden begynte den lenge ventede allierte offensiv i Egypt med et frontalt angrep på aksestillingene ved El Alamein. Angrepet er ledsaget av kraftige flyangrep og et våldsomt flåtebombardement på aksens forsyningshavn Mersa Matruh. Frontstillingen ved El Alamein har nå vært uforandret siden 2. juli, og etter Rommels mislykkede forsøk på å bryte gjennom de alliertes stillinger i første uke av september, har operasjonene på denne front innskrenket sig til mindre patruljekamper. Derimot har de alliertes flystyrker utfoldet en stadig voldsommere aktivitet i den siste måned, særlig mot tilførselsveien langs Libyas kyst og aksens forsyningskib i Middelhavet. De alliertes ubåter har også vært meget aktive i dette område. Aksemaktene har på sin side i de siste 14 dager foretatt en lang rekke desperate flyangrep mot Malta, og herunder tapt mange bombefly. Disse angrep understreker Maltas betydning som trussel mot Italias forbindelse med Nord-Afrika, og viser klart at det var ofrene verd, da en stor engelsk konvoi 13. aug. med betydelige tap banet sig vei frem til Syria med de nødvendige forsterkninger. Det har nå i over en uke vært klart at luftkampene over og syd for Middelhavet var det umiddelbare forspill til større operasjoner. De allierte har ført frem store styrker, blandt annet av amerikanske tropper, til det nære Østen og samtidig konsentrert sig om å avskjære aksetroppenes forsyningslinjer, mens aksemaktene nesten uten ethvert hensyn til omkostningne har prøvet å nedkjempe Malta som et første og viktigste skritt til å sikre forbindelsen over Middelhavet. Det spørsmål som nå mest fanger interessen er hvilket omfang de alliertes aksjon i Egypt vil få og hvilke mål den stiller sig. Foreløbig er den begynt som et rent frontalangrep, men dette tillater ikke å sette inn store styrker, og vil neppe kunne føre til raske resultater. De tyske stillinger er trygget ved tre og firedobbelte minebelter, og alt taler for at den eneste måte å nå en rask og fullstendig avgjørelse på, vil være å komme bak på tyskerne. Det er den almindelige opfatning at en omgåelse av flanken i syd gjennom saltsteppen El Katara er umulighet. En omgåelse i nord, d.v.s. en landsetning bak de tyske linjer er derimot fullt mulig og en generalprøve på dette er allerede holdt 14 spt., da de allierte foretok et commando-raid mot Tobruk. Det er imidlertid ikke sansynlig at landgangsoperasjoner fra Egypt vil bli store, strategiske operasjoner, da de ellers vil kreve mye tonnasje og sikkert også koste store skibstap. Større interesse knytter sig derfor til andre spørsmål: Forbedringen av de alliertes tilførselsveier til Egypt og muligheten for å falle tyskerne i ryggen fra andre utgangsstillinger. Meldingen 18. okt. om at amerikanske hær- og flåtestyrker er kommet til negerrepublikken Liberia, som ligger ca 600 km. syd for Dakar, bekrefter intrykket av at de allierte ikke bare planlegger et frontalt angrep ved El Alamein, men en stort anlagt aksjon for å rydde hele Afrika for aksetropper og muligvis også bringe hele Vichy-Afrika, eller iallfall Dakar under sin kontroll. At Vichy frykter enslik utvikling fremgår av at Dakar allerede for 14 dager siden er evakuert for sivilbefolkningen, og enda tydeligere av admiral Darbans overraskende inspeksjonsreise dit 22. okt. De allierte har nå kontroll over ca. 5/6 av Afrika og anslagsvis ca. 90% av den tett befolkede del. Vichy behersker størstedelen av Frank Vestafrika, Fransk Sahara, Fransk Marokko, Alger og Tunis, mens de Gaulle behersker Fransk Ekvatorialafrika og Nigerkolonien nord for den britiske koloni Nigeria. Lenger i vest ligger de britiske kolonier Gold Coast, Sierra Leone og Gambia, den siste bare 300 km. syd for Dakar. Betydning en av herredømmet over Vichy Liberia ligger i første rekke i de forholdsvis gode havneforhold ved Monrovia, hvor amerikanerne etter alt å dømme akter å anlegge et sterkt flåtestøttepunkt, bl. a. forbedre å kunne bekjempe de tyske ubåter som i den senere tid har operert utenfor Vestafrika. I tilfelle av en alliert aksjon mot Dakar vil et slikt

støttepunkt også ha stor betydning. I Dakar ligger bl.a. flere kryssere og slagskipet Richelieu som blev skadet under et britisk angrep i 1940, men nå antagelig er reparert. Under hele krigen og især i det siste år har de allierte utbygget veier og jernbaner fra Duala, innerst i Guinea-bukten, og fra Lagos litt lenger vest for Nigerias kyst tvers over Afrika til britisk Sudan, hvorfra jernbanen fører nordover langs Nilen til Egypt. Langs disse forbindelser er det mulig å frakte adskillig krigsmateriell til den egyptiske front uten å binde tonnasje for den lange transport rundt Afrikas sydspiss. Fra Gold Coast fører en eldre vei nordover til Oran i Fransk Marokko, og en forgrening fører vestover til Dakar. I tilfelle av et nytt angrep på Dakar eller andre Vichy-kontrollerte afrikanske kolonier må man regne med den mulighet at Vichy ikke bare vil forsvare de angrepne områder, men muligvis sette hele sin temmelig sterke kolonihær inn i angrep mot britiske og de Gaulle-kontrollerte kolonier. Det vil da bli nødvendig å rydde hele Fransk Vest- og Nordafrika for Vichy-tropper, og i denne forbindelse vil veien til Dakar og den spille en stor rolle. Det er ikke kjent om de noen av de forutaltte forbindelser fra Guinea-bukten er ført videre nordover mot Libya, men fra det nordligste punkt av veien til Sudan, Ført Eamy ved Tsad-sjøen, er avstanden til El Bahari Vest-Libya hele 2400 km., og det er derfor temmelig usannsynlig at et større fremstøt kommer den vei. Det er rimeligere at de allierte vil foreta et fremstøt fra Kufra oasen sydøstligst i Libya, som er besatt av de Gaulle-tropper. Veien herfra til kysten er knapt fjerdeparten av veien fra Guinea-bukten, men den går gjennom ørken, og tilførselsveien til oasene er mindre god, så også fra denne kant må man sannsynligvis bare regne med mindre, taktiske fremstøt. Den eneste vei som byr muligheter for et kort varsel kan å sette store styrker inn bak tyskernes linjer, er landsetning av tropper fra England og Amerika i Fransk-Nordafrika. Hvis landsetningen foregår langt i vest, f.eks. i Oran, vil den ikke være særlig truet fra flystyrkene på Sicilia og Sardinia, men man må regne med kraftig motstand fra den Vichy-kontrollerte krigsflåte i Nordafrika, og også fra kolonihæren. Det vil i alle fall koste tid å ofre å overvinne denne motstand, og det er mulig de alliertes ledelse ikke finner tiden inne til såvidt dristige operasjoner i Afrika. På den annen side vil det ha stor betydning for de allierte å aylede en del av de tyske flystyrker som nå blir ledig i Russland for vintren, og som alliers med basis i Libya og på Krota vil kunne delta i aksjetroppenes forsvær ved El Alamein. I den senere tid har den tyske presse igjen begynt å fremheve muligheten av en britisk landgang i Frankrike. På grunn av tonnasje-mangel vil en slik aksjon idag neppe kunne gjennomføres i tilstrekkelig stor målestokk til å sikre opprettelsen av en ny front, men den kunde tenkes som avledningsmanøvre i forbindelse med kampene i Afrika. Foreløpig er det imidlertid umulig å si noget sikkert om de alliertes planer, men vi har rett til å håpe at de i første omgang går ut på å rydde Afrika for aksjetropper, at det denne gang er truffet de nødvendige forberedelser og at den strategiske ledelse vil utsette sine oppgaver visser. Men det vil være blind optimisme å tro at en aksjon som skal gjennomføres på kort tid og uten nye tilbakeslag. Det vil ha rett til å håpe og kreve av våre allierte at aksjonene får et slikt omfang at den binder store tyske hær- og flystyrker i Afrika, ikke bare vinteren over, men også til sommeren og derved skaffer russerne den avlastning som de har krav på, og som er betingelsen for at den røde hær til sommeren skal kunne begynne den avgjørende offensiv mot aksjemaktene.

Etter at japanerne lo-16. sept. klatret å trengt australerne 40 km. tilbake og er Owen Stanley-fjellene på Ny Guinea, er det inntruffet et fullstendig omslag på denne front. Australerne har tatt initiativet og med overraskende kastet japanerne tilbake over fjellene, og de nå bare står 16 km. fra japanernes basis på Kokoda. Regntiden er nå ferestående på Ny Guinea, og japanerne finner det åpenbart for risikabelt å bli stående fast opp i fjellet regntiden over, utsatt for allierte flyangrep og uten tilstrekkelig mulighet for tilførsler. Isteden har de rettet et voldsomt flåteangrep mot Guadalcanar i Salomon-øygruppen. De har herunder hatt svære tap av krigs- og transportaib, minst 20 skib, men det er lyktes dem å landsette store troppemasser, som nå kjemper forbitret for å sette seg i besiddelse av flyplassen. Lykkes det amerikanerne å slå disse angrep tilbake, vil japanernes eneste resultat bli en ytterligere svakkelse av den allerede hardt medtatte flåte og dermed et enda sikrere alliert herredømme på sjøen i

Stillehavet. De fleste forutaltte planer er nå det nevnes at de britiske flåtemyndigheter nylig har overført et hangarskip og 3 slagskip til Det fjerne Østen. I det nordlige Stillehav har amerikanerne rykket japanerne nærmere inn på livet med å besette 3 av øyene midt i Aleutene og utbygge dem som fly- og flåtebasis. Derfra har de rettet kraftige angrep mot Kiska, vestligst i øygruppen, og senket flere japanske krigsfartøyer. I Burma er nå regntiden snart over, og kampene her vil snart blusse opp igjen. Spørsmålet er hvem som vil ta initiativet. For å jellige ting tyder på at de allierte har forberedt sig til en stor offensiv for å gjenerobre Burma og gjenåpne Burma-veien. China har nå i 5 år holdt stand mot Japan, og i de siste måneder til og med vært på offensiven i de sydøstlige provinser. Det er kjent at Chineseerne for tiden utdanner en ny hær på ikke mindre enn 20 mill. mann, men savner utrustning til denne. Det er innlysende at hvis det lykkes å skaffe tilførsler til denne hær vil det bli mulig på temmelig kort tid å sette Japan ut av spillet, og dermed også å fjerne trusselen mot Sovjetsamveldets østgrense. Det er en almindelig regel i krig at det lønner sig først å gjøre sig ferdig med de svakeste motstandere, og det kan neppe være tvil om at det er Japan som idag er mest svekket.

Russland. Den halvoffisielle uttalelse fra militært hold i Berling 8. okt. om at det nå var tilstrekkelig å legge resten av Stalingrad i ruiner systematisk ved hjelp av artilleri og fly, var som vi formodet i forrige nummer ikke et uttrykk for Hitlers planer, men tvert imot uttrykk for en opposisjon mot "der Führers" vanvittige ødsling med tyske liv. Kort etter kom melding om at generalstabsjefen Halder og general v. Bock er blitt avskjediget og den siste er fratatt all kommando i fekten. v. Bock var lederen av lynkrigen mot Polen, spilte en fremtredende rolle under krigen i den første sommer i Russland, og var ansatt for den tyske hærs dyktigste og samtidig mest hensynsløse general og største tankspesialist. Avskjedigelsen viser at selv for ham er masseslakteriet av tyske tropper ved Stalingrad blitt for meget. Etter avskjedigelsen av v. Bock satte Hitler i begynnelsen av uken inn voldsomme nye infanteriangrep, og det lyktes i de første dager å gjøre endel fremgang i fabrikkområdet i nord. I den siste halvdel av uken har tyskerne imidlertid ikke hatt nogen fremgang, men er tvert imot blitt kastet ut av flere kvartaler i arbeiderbyen. Tyskerne har nå 1/4 mill. mann i og umiddelbart rundt Stalingrad, for en stor del nye forsterkninger, og dertil 700 - 800 fly. Høle 4 tankdivisjoner deltar i angrepene på selve byen. Under sine angrep har tyskerne hittil tapt henimot 70% av mannskapsstyrkene og ca. 60% av materiellet. Varsituasjonen er nå ytterst ubehagelig, en iskall vind feier over de avbrennte stepper og regn og sludd bidrar til ytterligere å avkjøle de tyske tropper som ligger uten ly ute på steppen. Høstbløyten har hittil gjort det nødvendig å få en hel del av tilførselene frem luftveien, men tyskerne melder nå at været og sølen gjør det meget vanskelig å bruke fly. Det er derfor sannsynlig at det blir vanskelig med mattilførsel og åtelukket å skaffe avløsning for de utmattede og jennobløte soldater. Sannsynligheten for lungebetendelser og infeksjonssykdommer skulde under disse omstendigheter være stor. Det vil på den ene side være uriktig å undervurdere betydningen av Hitlers nye erobringer i Stalingrad, og helt å avvise muligheten av at en fortsatt øsning på av friske tropper til sist kan føre til byens fall, men like galt vil det være å nekte at Hitlers disposisjoner nå bærer et stadig mere selvmorderisk preg. Timosjenkos fremstøt fra nord har hatt en av fremgang og en rekke holdere av strategisk betydning, er nå kommet på russernes hender. Det er helt på det rene at om det lykkes Hitler å ta Stalingrad, vil han ikke lenger få frigjort brukbare tropper til å sette inn på Kaukasusfronten, og byen vil straks bli beleiret av Timosjenkos tropper og hold vinteren over bli utsatt for ilden fra det russiske artilleri på østsiden av Volga. På midtfronten har russerne ifølge tyske meldinger trukket sammen nye troppestyrker i stort antall, og forbereder sig tydensynlig til vinterens offensiv. På Kaukasusfronten er tyskerne praktisk talt ikke kommet av flekken, og spørsmålet er nå om Hitler vil forsøke den meningsløse ting å la dem bli stående i sine fjellstillinger vinteren over eller trekke dem tilbake. Det eneste sted i syd hvor tyskerne står i lyndet, er ved Svartehavet, syd for Novorossisk, men her er de plaget av langt tilførsler og stadige bombardementer og landsetningsmanøvrer fra

Svartehavsflåten, Hitler går inn i den annen russiske krigsvinter med svære landevinninger, men med dårligere vinterstillinger, dårligere forbindelseslinjer og en langt mere utmattet og i enhver henseende svakere hær enn ifjor. Han går inn i den uten å ha oppnådd sine hovedhensikter - å tilintetgjøre russernes angrepskraft og å erobre de kaukasiske oljekilder - og med Amerika som en ny og mektig motstander i vest.

Vår egen kamp. For første gang på over 100 år har nordmennene grunn til å se vinteren i møte med angst og frykt. Våre matforråd er røvet og all produksjon for sivile formål er hemmet og vanskeliggjort av desorganisasjon og vanstyr, råstoffmangel og transportvanskeligheter. "Nyordningen" har for lengst skapt en skjebnesvanger handleudyktighet i den offentlige forvaltning som ikke kan bøtes på ved "revolusjonære" forordninger eller opprettelse av stadig nye byråkratiske apparater. De gamle forvaltningsorganer kan i noen grad arbeide videre på rutine, og mange dyktige fagsjefer og funksjonærer gjør i denne tid et kjempearbeide for å løse vanskelighetene etter hvert som de melder sig. Men mangelen på plan og orden og det tvungne partimedlemskap ved nyansettelser i stat og kommune har ført til at alle de forvaltningsgrener som må improviseres i forbindelse med krisen og forsyningsvanskelighetene, arbeider slett og langsomt. Censur og forbud mot å reise tiltale mot fremtredende NS-folk kan ikke skjule den korrupsjon som brer sig mer og mer. Mens de ledende "kampfellere" i det statsbærende parti følger sin kjente parole "egennytte foran felle snytte", trues resten av det norske folk av frost og hungersnød. Den tyske politikk overfor de okkuperte land går ut på å røve dem for alle tilgjengelige forråd av råstoffer og mat og å utnytte arbeidskraften i krigsproduksjonen. Den mest elementære nasjonale selvholdelsesdrift måtte tilsi vårt lands styremakter å demme opp for denne begjærighet med alle brukbare midler. Tyskerne har den fysiske makt, og intet norsk styre kunde i denne tid hindre dem fra i siste omgang å ta det de ønsker. En appell til tysk humanitet ville under alle forhold være nytteløs, men likevel kunne meget vært gjort. Tyskerne har ingen interesse av at utplyndringen fører til lokale katastrofer. Aller minst ønsker de at vanskelighetene og nødten skal tårne sig opp i de mest betydelige produksjonsområder som Oslo. Den brenselkrise som nå truer hovedstaden er ikke en nødvendig følge av tyskernes rekvisisjoner, men skyldes først og fremst en korrupt holdning fra innenriksdepartementets og de ledende kampfellers side. Herr "fylkesmann" Stenersen er formann i vedutvalget for Oslo og Aker. Allerede som "ordfører" i Aker gjorde han sig bemerket ved sin evne til å skaffe sig økonomisk fordel av stillingen. Daværende ekspedisjonssjef Vries Hassel har i et memorandum til innenriksdepartementet innstillet ham til øieblikkelig suspensjon og tilrådet offentlig undersøkelse av hans meritter. "Ordfører" Stenersens veldige lønnsinntekter og de øvrige økonomiske fordelene han har skaffet sig er uten sidestykke i norsk kommuneforvaltningshistorie" skriver Vries Hassel, og redegjør i detalj for "ordføreren" mangelfulle åndelige utrustning og utrolige grådighet. På kommunens bekostning hadde han allerede dengang skaffet sig embedsbolig, luksusbil og hytte, og dertil en årsinntekt på kr. 28.650.--. I stedet for å følge Vries Hassels instilling gjorde Hagelin den strøke-artisten og mislykkede bilselger til fylkesmann i Akershus. Det blev en av hans mange administrative oppgaver å forsyne Oslo dalens befolkning med vinterens brensel. Man kan ikke forbause over at utstyret av herr fylkesmannens kontor la større beslag på hans oppmerksomhet. Og beshlegget en av privatfolks penger etter det engelske flyangrep lå utvilsomt bedre til rette for hans administrative talent enn ved forsyningens mere trivielle hverdagsproblemer. Etter at brenselkandalen nå er en kjennsgjerning skal det bli spennende å se om ansvarsprinsippet blir gjort gjeldende i praksis, eller om Quisling og Hagelin fortsatt vil holde sin beskyttende hånd over denne utrolige praktblomst i det nasistiske herbarium av snyltevekster. For å sikre en "rettferdig fordeling" ble all privat innførsel av brensel stoppet i vår. Bak kulissene oppstod det en hissig kamp om hvem som skulde få anledning til å sko sig på vedleveransene til Oslo og Aker. Mens myndighetene forsøkte å skaffe sig oversikt over den administrative side av problemet og etter hvert ble preget av stigende panikk, hadde forbudet den virkning at vedtransportene ble minimale. Dispensasjoner ble gitt og trukket tilbake. De skandalen var et faktum gikk man endelig i gang med en optelling av forrådene og til slutt kom så rasjonering en som på papiret dekker omtrent halvparten av familiens brenselbehov fra

nå av og til nyttår. Holbr er ikke dette kvantum finnes ennå innenfor byens grenser. Forsyningen etter nyttår er avhengig av den vedtilførsel som ytterligere kan finne sted etter at dette kvantum er skaffet tilveie. Selv under de nåværende forhold har opinionen i et slikt spørsmål betydning. Den klarhet som nå tvinger sig frem med hensyn til årsakene til denne skandale kan fremdeles få positiv virkning. Ingen kan hindre at Oslobefolkningen kommer til å fryse til vinteren, men noe kan ennå gjøres for å hindre at folk fryser ihjel. - Matsituasjonen er omtrent like opmundrende som vedsituasjonen. I det siste har matkøene utenfor butikkene i centrum og på østkanten vært lengre enn noensinne og mange husmødre har måttet gå igjen etter timelang venting uten å få sine rasjoner. Smokkerfabrikkene arbeider på spreng for å tilfredsstille tyskernes krav om 100-tusener av fiskekasser og rekvisisjonene av grønnsaker og frukt tar ikke bare de disponible lagre hos produsenter og handlende, men fremvinger også beslagleggelse av privatfolks lagre hvis kravene opprettholdes. Sundhetstilstanden vil utover vinteren bli alvorlig truet, skolebarna viser allerede merker etter underernæring og tempoet på arbeidsplassene er nedsett fordi folk ikke får nok mat. Under disse forhold er angrepet på legestanden og sundhetsvesenet av særlig betydning. Hvis NS-maktbegjer her får utfolde sig fritt vil konsekvensene bli uberegnelige. Røde Kors har tidligere fått nazistisk ledelse men det praktiske arbeid har stort sett fått fortsette som før. NS-legen Christensen på Akers sykehus har i disse dager gjort et forsøk på å overta ledelsen av Røde Kors Klinik og Sjøstasjon i Oslo. Rekvisisjonsskrivelsen var undertegnet av Hagelin og "medisinaldirektøren" Østrem. Statspolitiet ble oppstillet utenfor sykehuset og Christensen sendte folk fra Akers sykehus for å foreta optelling av inventar, instrumenter og matvarer. Oslo "ordfører" Fritz Jensen, var ikke helt taktløs på råd og følte sig særet i den anledning. Han gikk til tyskerne som foreløpig har stoppet rekvisisjonen. Ennå pågår imidlertid forhandlinger og det er uvisst hvad resultatet blir. I denne forbindelse kan det også nevnes at fylkefører Rogstad under undtagelsestilstanden benyttet anledningen til å gi NS-folk ledelsen av Røde Korsavdelingene i Trøndelag. Spredte begivenheter har i det siste gitt allmenheten et inntrykk av de motsetninger som gjør sig gjeldende innenfor NS. Hadde partiet sittet inne med den reelle politiske makt i landet, så vilde disse motsetninger iallfall hatt en bredere symptomatisk interesse. Men vårt "statsbærende parti" har ingen slik disposisjon. Derfor bestemmes de indre stridigheter oftest av enkeltpersoners begjærighet og de klikkedannelser som kan komme istand på grunnlag av felles delaktighet i tidligere forbrytelser. Enkelte skakkjørt "idealister" har tidligere meldt sig inn i partiet uten senere å ha personlig mot til å bryte ut igjen. Andre, som har meldt sig inn av ren opportunistisk frastøt, av bandittmetodene og sikreres av de groveste former for korrupsjon. Disse dannet tilsammen en slags ynkelig "opposisjon" som naturlig nok kom i affekt under undtagelsestilstanden i Trøndelag da fylkefører Rogstad åpenlyst gjorde sig til et redskap for tyskernes massemarer. Fylkesførerens Osloreise og "yppeilige" og opplysende foredrag" var berømt på å berolige de angstfulle innenfor partiet. For å sikre dette resultat ble det betrodd fylkefører Hærdi fra Sørlandet å gi uttrykk for en mere besindig og moderat holdning. Disse forsøk kan dog ikke skjule den kjennsgjening at NS nå i enda høyere grad enn før må holde sig opp med Gestapo's hjelp. Alle illusjoner hos "opposisjonen" om å kunne føre en "selvstendig norsk politikk" vil bryte hjelpest sammen under en utvikling som nå er innledet. Dermed vil også bandittene og de hemningsløse eventyrerledere råde grunnen alene innenfor partiet. Trangen til å få fritt utløp for de sadistiske tilbøieligheter gjør sig naturlig nok sterkest gjeldende innenfor hånden. Tyskerne har hittil fått en ubegripelig på dens handlinger og episoden på Tåsen skole, hvor hirdfolk etter en skolefest laget tvangs-eksursus blandt gymnasiastene til de svakeste fikk blodstopping, ble tross alt ikke helt vellykket. NS-rektoren og skolestyret tok avstand fra hirden, innberettet saken til departementet og meldte affaren til politiet.

En ny episode er nå intruffet men denne gang har hirdens forbitre b vendt sig mot partileders en selv. Medlemmer av "flykorpset" har gitt partisekretæren "minister" Fulgesang og "fylkesmann" Stenersen en omgang pryl og er som straff blitt plassert på Bredtvedt. En hirddeputasjon opsøkte senere Quisling på slottet og forlangte med adskillig ettertrykk å få sine kamerater friggitt. Det endte med at også disse ble tatt i forvaring. Det kunde være fristende å henfalle til skadefryd i forbindelse med denne miniatyrgave av Hitlers oppgjør med SA under Røhn-affæren i 1934. Men desverre er det tegn som tyder på at banditttendensene skal få en virkelig tragisk utløsning - nemlig i en skjerpot terror overfor jødene. Skylden for "mordet" på politikonstabel Hvam, som kontrollerte grensboerbevis på toget ved Skjeborg, er uten skygge av bevis lagt på to jøder som fulgte med toget. Endog "Fritt Folk"s meldinger om begivenheten gir et vederbevisende inntrykk av at det her dreier sig om to ulykkelige flyktninger som tilfeldigvis er kommet til å overvære drapet og som av redsel for å bli tillagt skylden har satt sine liv i fare ved å hoppe av toget. Etter en natts fortvilede forsøk på å komme over grensen, er de så begge blitt angitt av forrædere. "Fritt Folk" benytter det vanlige skjema under sin fortolkning av begivenheten. "Skjebnen selv" har som en "ubarmhertig regissør" latt de egentlige aktører, jødene, komme frem i rampelyset. Nå forsøker de "sin rasens egenskaper tro" å fri sig for ansvaret ved å kaste skylden på sin ledsager, en forsvunnet sjåfør som det omå ikke har lyktes å fange, og som i "Fritt Folk"s fortolkning blir "den villedte mann av folket". Det er sannsynlig at man her står overfor et sammenstøt hvor en flyktning har benyttet det siste middel til å oppnå friheten og å redde sitt liv. Arne Hvam har som hirdmann sikkert gjort sitt beste for å avsløre flyktninger ved grensen. Det er ingen særlig grunn for nordmenn til å beklage hans skjebne. Men begivenhetene kan gi en etterlengtet foranledning til jødepogromer og ny uhemmet forfølgelse av uskyldige nordmenn. Det har aldri eksistert noe jødeproblem i Norge, og den norske almenhet kan hverken lastes for å ha vist jødene forakt eller roses for å ha vist dem noen særlig sympati. Våre beste menn, Wergeland og Nansen, har på hver sin måte gitt uttrykk for det bærende i nordisk rettsopfatning ved den hjelp de ydet jødene. Som enkeltpersoner har jødene funnet forståelse og vennskap i Norge, men den almindelige leser av våre vittighetsblader har ikke reagert med harme overfor den spesielle form for "vidd" som til alle tider har gjort jødene til skyteskive. Det er nødvendig å være fullstendig klar over vår egen følelsesmessige holdning til jødene, nettop fordi nazistenes taktikk går ut på å avspalte dem fra den øvrige befolknings aktive solidaritet. Det er få jøder i landet og alene er de ganske forsvarsløse. Tyskerne og NS anser det kanskje ikke nødvendig å gå til noen undtagelsestilstand for å få dem tilintetgjort. I kortsyn og egoisme kunde noen kanskje fristes til å føle lettelse over at forfølgelsene rettes den vei. Skulde det her ikke være nokk å appellere til almindelig medfølelse og humanitet, så bør de lunkne være klar over dette: Gjennom jødepogromene opdras naziondommen til den kynisme og menneskeforakt som senere gjør dem til brukbare redskaper i undertrykkelsen av sine egne rasefeller. Derfor er jødernes skjebne vår egen skjebne. Det er en nasjonal æressak for oss å vise at vi fører vår kamp mot nazismen både som nordmenn og som mennesker. Hvis norske jøder i den kommende tid blir tvunget til å bære "Davidsstjemen", la oss da vise dem og nazistene at det i våre ører er tegn på et uforskyldt martyrium som gir dem krav på særlig hensynsfullhet og beskyttelse fra alle bra folk. Og blir de revet, mishandlet og forfulgt, blir det vår oppgave å yde dem all den hjelp vi makter.

Sendt sammen med "Fritt Folk" nr. 203-1942 Duple

Tillegg til NORSK-TIDEND

1941 - "avgjørelsens år".

Nr. 563

Oversikt over året 1941.

Mappe 5
 Eksp. 24
 Årg. 1942
 O. V. Poth
 Jfr. 23-42

I sin store tale i januar erklarte Hitler at året 1941 var krigens avgjørende år som ville bringe det tyske folk den endelige seier og England det tilintetgjørende nederlag. Men på samme tidspunkt tok situasjonen til å fortone seg noe lysere for England og dets allierte etter det svarte året 1940. Da hadde Tyskland besatt størstedelen av det vesteuropeiske kontinent og behersket Atlanterhavskysten fra Kirkenes til Biskaya-bukten, den sterkeste militærmakten blandt de allierte, Frankrike, hadde brutt sammen etter 6 ukers krig, og det engelske ekspedisjonskorpset hadde etterlatt seg praktisk talt alt engelsk krigsmateriell ved Dunkerque. Englands svake stilling lå åpen for all verden, militært hadde det vært ytterst slett forberedt, det hadde ikke hatt en eneste fullstendig panserdivisjon og et helt utilstrekkelig antall bombefly, og troppenes trening var meget mangelfull. Felittoget i Norge hadde gjort et rystende inntrykk på verden. Politisk hadde det gjort seg skyldig i en rekke feiltakelser og misgrep, først og fremst en katastrofal undervurdering av Tysklands styrke. Diktaturstatene stod mere sammensveiset enn noen sinde, mens de demokratiske land utenfor krigen ble dominert av alle slags motsetninger. Den amerikanske regjering gikk fremdeles inn for støtte til demokratienes kamp, men det begynte å gjøre seg gjeldende en viss nederlagsstemning i U.S.A., og det ble også snart klart at heller ikke den amerikanske opprustningen var kommet ut over de første forberedende skritt. Den tysk-russiske pakt ga grunn til å frykte at blokaden av Tyskland ikke skulle bli effektiv, og Molotovs besøk i Berlin i november 1940 fortonet seg for verden som et bevis for paktens holdbarhet. Også Frankrike hadde etter kapitulasjonen opptrått seg sterkt i retning av Tyskland. I august begynte de voldsomme tyske luftangrepene på London og andre engelske byer, og deres virkning ville vært ødeleggende om de fortsatte gjennom måneder, som tyskerne hadde proklamert. I Nord-Afrika rykket overlegne italienske styrker over grensen til Egypt med Suez-kanalen som mål, og i desember begynte aksemaktene framstøt mot Balkan med det italienske overfallet på Hellas. I Øst-Afrika hadde italienske tropper besatt britisk Somali-land.

Men ved nyttårstider kunne en allerede skimte en lysning. Tyskernes veldige tap av fly brakte dagangrepene på England til opphør etter vel en måned, og etter hvert ble det klart at tyskerne hadde oppgitt planene om en landstigning på de britiske øer. Her var engelskmennene i ferd med å reise en millionarme og et omfattende hjemmevern, og det kom endelig fart i den engelske krigsproduksjon som i løpet av våren begynte å nærme seg det tyske nivå. Det italienske angrepet i Egypt var allerede i oktober stanset ved Sidi-Barani, og i desember begynte den engelske offensiven i Libya, som i løpet av januar og februar førte til besettelsen av hele Cyrenaika. Den store italienske armeen i Libya på henved en halv million mann var praktisk talt fullstendig tilintetgjort. Samtidig begynte den engelske offensiven i Italiensk Øst-Afrika, i februar var britisk Somali-land gjenerobret, i mars inntok syd-afrikanske styrker Harrar, i mai holdt den etiopiske keiser sitt inntog i Addis Abbeba, og dermed var hele området praktisk talt befridd for italienerne, selv om den siste garnison i Gondar-området først kapitulerte i november.

I krigen med Hellas gikk italienerne fra desember til mars fra nederlag til nederlag, og de greske styrkene rykket langt inn på Albansk område. Ved angrepene på den italienske krigsflåten, først og fremst de kraftige luftangrepene på Taranto, hadde den engelske flåten sikret seg et absolutt herredømme i Middelhavet. Tilliten til England vokste over hele verden, og med oppgivelsen av invasjonforsøket var Hitlers løfter for første gang redusert til tomt skryt. Under President Roosevelts taktisk ypperlige politikk begynte hjelpen fra U.S.A. å spille en stadig større rolle. "Låne og leieloven" stillet den amerikanske krigsproduksjonen, som fikk stadig større dimensjoner til disposisjon for de allierte.

Men samtidig var det helt på det rene at Tyskland på sin side arbeidet med vidtrekkende planer. Etter at invasjonforsøket var oppgitt, proklamerte Hitler blokaden av de britiske øer, og de tyske u-båter og langdistansefly påførte den engelske handelsflåte meget følelige tap i løpet av vårmånedene. Kampen om Atlanterhavet ble ett av krigens viktigste avsnitt. Utover vårparten tok de tyske nattangrepene på England seg opp igjen, og den engelske krigsindustrien fikk flere alvorlige tap. På kontinentet forberedte aksemaktene en storstilet aksjon mot Balkan og den nære Orient. Romania hadde, etter at den aksevennlige general Antonescu hadde tatt makten i september, og etter at opprøret av jerngarden var blitt slått ned i desember, helt gitt seg inn under Tyskland, og i februar gikk også Bulgaria med i 3-maktspakten og tillot innmarsj av tyske tropper. En ny front holdt på å danne seg. Framstøtet mot den nære Orient.

Det nye felittoget tok sikte på Suez, d.v.s. på å sprengne forbindelsen mellom de

forskjellige deler av det britiske Imperium, og på de rike oljekildene i Irak, Iran og Kaukasus. Oljeforsyningen har alltid vært Tysklands svakeste punkt. Engleskmennene var ikke i stand til å hindre transporten av store tyske panseravdelinger til Nord-Afrika, og da aksemaktene offensiv i Libya satte inn 24. mars, viste det seg at engleskmennene hadde alt for små styrker i det besatte området. I løpet av få uker var hele Cyrenaika gjenerobret, og verden forberedte seg på at tyskerne snart stod ved Suez. Samtidig fortsatte framstøtet på Balkan, også den jugoslaviske regjeringen Tsvetkovitsj ble tvunget til å slutte seg til 3-maktspakten, men et statskup ledet av general Simovitsj og den 17 år gamle kong Peter styrtet få dager etter den akseorienterte regjeringen. 2. april marsjerte tyske tropper inn i Jugoslavia og Hellas fra Bulgaria. Et engelsk ekspedisjonskorps på 55000 mann ble overført til Hellas, men det lyktes ikke å by de tyske styrker nevneverdig motstand, selv om det senere viste seg at de alliertes kamp ikke hadde vært uten betydning. Jugoslavia var forberedt på krig, og den i seg selv ganske store jugoslaviske arme ble slått i løpet av 12 dager i det uframkommelige fjellterrenget etter at forbindelsen med Hellas først var avskåret. Hitler ga seg imidlertid ikke tid til helt å passivisere jugoslaverne, han kastet straks de tyske tropper mot de frontene greske og engelske tropper, og etter ytterligere 14 dager var hele det greske fastlandet besatt, og engleskmennene måtte trekke seg tilbake med et tap på 12000 mann. En måned senere ble også Kreta erobret ved tyske fallskjermtropper og transportfly, råknok etter meget store tyske tap. Dermed hadde tyskerne sikret seg en meget viktig strategisk posisjon i det østlige Middelhav.

Samtidig hadde nazifolk ved et statskup kastet den engelskvennlige regjeringen i Irak, og under de etterfølgende kamper da engleskmennene rykket frem mot Bagdad fra øst og syd, fikk tyskerne adgang til å benytte det franske mandatlandet Syria som basis for hjelpen til Irak. Dermed var det engelske herredømmet i den nære Orient truet fra to sider, Syria og Irak i nord, og Egypt i syd.

Den italiensk-tyske framrykkingen i Nord-Afrika ble imidlertid stoppet ved grensen til Egypt, og dermed var den umiddelbare trusselen mot Suez fjernet. Heller ikke lyktes det å knelke den engelske og polske garnison i Tobruk, som gjennom 7 måneder slo alle angrep tilbake. Mens angrepet enda varte på Kreta ble opprøret i Irak slått ned før det var mulig for aksemaktene å komme til hjelp og i slutten av mai marsjerte engelske og fri franske styrker inn i Syria som kapitulerte etter en måneds kamp. Etter erobringen av italiensk Somali-land og Eritrea erklarte president Roosevelt at Rødehavet hadde opphørt å være krigssone, og store mengder amerikansk krigsmateriell begynte å strømme til Egypt, hvor general Wavell, senere general Auchinlek, var iferd med å organisere en stor velutrustet arme med sikte på en senere offensiv i Nord-Afrika.

De erobrede områder på Balkan ble delt mellom Tyskland, Italia og Bulgaria, Kroatia og Montenegro ble proklamert som selvstendige kongedømmer under italiensk kontroll, og Quislingregjeringen ble oppnevnt i Serbia og Hellas. Men framstøtet mot den nære Orient hadde brutt sammen for godt på grunn av fiaskoen i Nord-Afrika, Irak og Syria, og Hitlers krigsplaner hadde slått feil for annen gang. Tyskland måtte reise sine anstrengelser om annen vei for å nå fram til råstoffer som var nødvendige for den videre krigsførsel. Planen om et felttog mot Sovjet-Samveldet, som lenge hadde vært under forberedelse, ble skutt av. Utsikten til å få en nt tøfrenskrig valgte imidlertid adskillig forsikrelse i mange tyske kretser, særlig da de engelske luftangrepene samtidig nebynte å volde betenkelig stor ødeleggelse i tyske industri- og havnebyer, og denne uenigheten førte til et tysk utslag da førerens stedfortreder Rudolf Hess, i mai flyktet til England.

Felttoget mot Sovjet-Samveldet. Den tysk-russiske påføen av 23. august 1939 hadde for begge parter bare vært et taktisk grep, og det fortonet seg for tyskerne som nødvendig å fjerne den russiske truslen i ryggen, før krigen med England og U.S.A. kom inn i den avgjørende fase. Tyskland ville dessuten ikke være istand til å kunne føre den langvarige utmattelseskriegen uten å ha hovedstøtten over de russiske råstoffene og matvarerne, framfor alt den kaukasiske oljen. Samtidig hadde nazistene den baktanken at det nye felttoget mot bolsjevismen i kristenhetens navn skulle splitte fiendens front, eventuelt endog få England til å søke en ordning med Tyskland. Over hele Europa søkte de å reise en folkestemning for kampen mot bolsjevismen, i alle de okkuperte land ble det stablet små legioner på benene, og Finland, Romania, Ungarn og Slovakia ble tvunget til å gå med i krigen. Det ble også øvet et sterkt press på de nøytrale statene, og Sverige gikk etter en viss kamp i regjeringen med på gjenhemmarsj av en tysk divisjon. De tyske forhåpninger om at dette skulle trekke ytterligere svenske innsatser med seg, ble imidlertid skuffet. Det lyktes heller ikke for Hitler å bringe nogen forvirring i de alliertes rekke ved sitt nye "korstog". England sluttet en oppriktig allianse med Sovjet-Samveldet og lovet å sende store mengder av krigsmateriell. Iran, som var under akseinnflytelse, ble ved innmarsj av engelske og russiske styrker tvunget til å stille sitt

område og sitt transportvesen til disposisjon for forsøndelsen, og bak Kaukasus organiserte general Wavell en ny britisk millionarme. Da tyskerne marsjerte inn i Sovjet-Samveldet over en 2000 km. lang front, var de overbevist om at den russiske militærmakt ville være knekket i løpet av en, høyst to måneder. Krigen med Finland og erfaringene om det tyske kommunistpartiet hadde gitt dem den oppfatning at sovjetstaten var et korthus som ville falle sammen ved den første motstand. Det viste seg imidlertid at russerne helt var herrer over situasjonen, at de var i besiddelse av krigstyrker som var de tyske jevnbyrdige, og at det russiske folks krigsmoral var urokkelig. Vel var de russiske armeene underlegne når det gjaldt panseroperasjoner, men de var evorordentlig store med førsteklasses utstyr og et ypperlig flyvåpen, og de hadde grundig forberedt sin strategiske plan som gikk ut på en systematisk tilbaketrekning under stadig intens forsvarskamp, mens meget store styrker hele tiden ble holdt i reserve, selv under den verste motgangen. Tyskerne ble selv etter hvert klare over at de hadde innlatt seg på et eventyr like skjebnesvangert som Napoleons felttog mot Russland. Sammenbruddet i de tyske planene avspeiles best i den tyske forsvarset var russerne allerede endelig slått, fjorten dager senere het det at med gjennombruddet av Stalin-linjen, en tysk oppfinnelse, stod bare lokale politiaksjoner igjen. Likevel varte krigen måned etter måned, tyskerne hadde betydelig terrengfremgang, de besatte etter tur russisk Polo, de baltiske stater, Kvite-Russland, Vest Ukraina til Dnjeper og området øst for Kiev. Men den russiske motstand avtok ikke enda de tyske oppgavene over russiske tap snart nådde astronomiske tall, og stadig møtte tyskerne nye forsvarslinjer og nye friske tropper.

I slutten av august hadde tyskerne nådd fram til Leningrads forsvarsverker og det ble meldt at byen ville falle på få dager. Men i de etterfølgende måneder lyktes det ikke engang å omringe byen fullstendig. Lenger nord hadde finnene som denne gang kjempet uten begeistring og med et utsultet folk bak seg, erobret Viborg og rykket frem på det Karelske Neset og besatt et område nord og øst for Ladogasjøen. Men de finske tapene var langt større enn under vinterkrigen, og kampene ville ikke kunne fortsette hvis ikke tyskerne også på denne fronten tok den støste byrden. Von Falkenhorsts tropper lenger nord hadde ingen fremgang, og på ishavsfronten hadde Dietls tropper lidt alvorlige nederlag.

Situasjonen på østfronten truet med å bli katastrofal. Russerne var ikke slått, og tyskernes tap var uhyggelige. I tyske militære kretser var man redd den russiske vinteren, og den tyske armens øverstkommanderende general feltmarsjall von Brauchitsch, foreslo at de tyske tropper skulle gå i vinterkvarter allerede ved Smolensk. Men Hitler lukket øynene til for virkeligheten. Han viste imidlertid at en langvarig krig på de russiske sletter var mere enn Tyskland kunne tåle, og krigen måtte bringes til øyeblikkelig avslutning ved en enorm kraftanstrengelse koste hva det koste ville. I sin dagsbefaling av 2. oktober og i sin tale 3. oktober proklamerte Hitler at de siste gigantiske operasjonene ville bringe den endelige seier før den russiske vinter meldte seg, og at Moskva, Leningrad og Donetz-bassenget ville være erobret i løpet av et par uker. Allerede en uke etter meddelte rikspresesjef Dietrich at seieren var vunnet. Dette var innledningen til den voldsomme tyske offensiven i oktober som førte de tyske tropper fram foran Moskva, til erobringen av størstedelen av industriområdet ved Donetz og til besettelsen av Krim bortsett fra Sebastopol. Samtidig var russerne påført ganske alvorlige tap, og flere russiske armeer var revet opp. Moskvas fall kunne ventes i løpet av kort tid, og dermed kunne tyskerne vende seg mot sitt egentlige mål: oljen i Kaukasus, hvor veien lå åpen etter erobringen av Rostov i slutten av november.

Den tyske høstoffsiven hadde i løpet av fjorten dager ført til betydelige resultater, men så stoppet framgangen fullstendig. Gjennom ytterligere to måneder fortsatte det tyske presset på Moskva, som tross meget store ofre, over 1 million falne i løpet av november, ikke bragte dem nærmere hovedstaden enn 100 km. I syd roiste Timosjenko en ny arme ved Don og gikk i slutten av november til offensiv nord for Rostov. De tyske troppene måtte trekke seg ut av byen i panikk. Dette var tyskernes første militære nederlag i krigen, og oljen i Kaukasus var mere uopnåelig enn noen sinne. Så plutselig, mens man hver dag ventet på meldingen om Moskvas fall, kom den oppsiktsvekkende tyske erklæring om at krigshandlingene ville bli innstilt på østfronten inntil vinteren var over. Tyskernes oppskrytete forbundsfelle "general Vinter" hadde gått over! I virkeligheten var dette en åpen erkjennelse av nederlaget. Allerede få dager etter var de tyske troppene på retrett over hele fronten, mens store mengder med krigsmateriell falt i russernes hender. Den tyske halvøirkelen rundt Moskva ble erstattet av en russisk halvøirkel rundt de fremskutte tyske stillingene som i hast måtte oppgis. I nord ble jernbaneforbindelsen Leningrad-Moskva gjenopprettet, og en russisk offensiv nord for Ilmensjøen truet med å avskjære beleirerne ved Leningrad. Også finnene, som i den siste tiden hadde måttet undvære enhver tysk støtte ble stillet overfor en kraftig russisk offensiv. De tyske armeers kraft var ubet ut, i løpet av krigens første fire måneder hadde det lyktes

dem å besette et område på 1.300.00 kvkm., i november var ytterligere bare 80.000 kvkm. erobret, og i desember gjenrobert russerne et område på henved 75.000 kvkm. Den berømte tyske krigsmakten er ribbet og utmattet og den har ikke nådd nogen av sine mål i øst. Den har oppgitt Leningrad og Moskva, og offensiven mot Kaukasus er forvandlet til flukt. De tyske soldater må skaffe seg vinterkvarter i friluft, uten noe av det nødvendige utstyr for et vinterfelttog - så sikker var Hitler på at alt skulle være avgjort i løpet av høsten. Mangelen på klær, samt totsmateriell og olje, de 12.000 km. lange forbindelseslinjene, flekktyfusen som herjer i hele det besatte området, nederlagsstemningen blandt soldatene - alt har bidratt til det store sammenbruddet, krigens egentlige vendepunkt. Vintermånedene vil ikke kunne bringe tyskerne noen avlastning, men derimot en stadig voksende påkjenning, mens russerne derimot kan nytte tiden til å organisere den avgjørende offensiven. Begge parter har hatt meget store tap, russerne mellom 2 og 3 millioner, tyskerne mellom 4 og 5, men tapene rammer tyskerne meget hårdere enn russerne, som har store ubrukte reserver. En regner videre med at tyskerne har mistet over 20.000 fly og 17.000 tanks, også russerne har mistet meget, men ikke mere enn at den reorganiserte russiske krigsindustri og hjelpen fra de allierte stadig vil kunne holde den russiske armee vel utrustet.

Vi tar med et par utdrag av svenske bøker: som passer godt etter den hårreisende leder i "Fritt Folk" for tirsdag 6. ds., og den samme leder i en litt forverret utgave i "Aftenposten" kveldsnummer for 10. ds. - - - Det er synd at nordmenn virkelig kan falle så dypt som å la seg kjøpe til å prestere denslags barbariske artikler. Vi har ennå ikke hatt anledning til å se hvorledes svenske aviser reagerer overfor denne utglidning, men tillater oss å referere hva en kjent svensk forfatter skrev i sin bok for en tid siden: "- Av alt som er akedd i Norden er de nå avsatte dødsdommene noe av det mest skremmende. De viser hvorledes det tysk-quislingske regime utsat ut for et skråplanet. Om Quisling og hans menn kan en i den anledning ikke si noe større. De er elendige redskap i en sterkere hånd. Men av denne hånd som er det tyske folkets, hadde en i det lengste ikke ventet denne knyttede neve i ansiktet på de nordiske folk, ikke denne brutale utfordring mot deres stolthet, frihets og rettsbevissthet. "Vi slutter oss til den svenske forfatter, og finner forsåvidt forklaringa i Fritt Folks egne ord: Cæsar, Napoleon, Hitler og Quisling besitter alle de egenskaper som utmerker strateg og politiske sjenier, nemlig evna til bare å ta ut de aller beste menn til sine medarbeidere. Artiklen "Represalior" i de to aviser tyder på at Quisling virkelig har vært istand til å finne tilstrøkkelig moralsk defekte personer til avismedarbeidere og bødler. Artiklene står jo også forøvrig i fullt samsvar med Quislings egne ord i begynnelsen av desember 1940: "Nu er min tålmodighet uigjenkallelig slutt." Det er imidlertid nødvendig for oss å bevare tålmodigheten og vi får håpe at quislingene aldri makter å provosere det norske folket så sterkt at det begår handlinger som kan gi tyskerne og deres håndlangere det minste skinn av rett til å iverksette sine trusler. Vår tid kommer nok.

Til frihet er vi vant.
En mann kan bære lenker,
det han i tåushet tenker
blir ikke mindre sant.
Det har vi heller aldri sett
at urett plutselig blir rett,
og politi forbyr oss
å bruke folkevett.

Vårt folk gir aldri tapt.
I nød blir hjertet prøvet,
og navnløs dåd blir øvet,
pány blir samhold skapt.
I bygd og by, på øy og grend
er hver mann nabo, frende, venn!
de gir hverandre hånden,
vi sees snart igjen.

Om mange av oss fallt,
og flere følger etter,
så har vi indre krefter.
Vi overlever alt.
Vi har en hellig sejerstro,
den gir oss tålshmet og ro.
Vi vet at ånd er evig,
og liv vil alltid gro.

Vi finner det nyttig å minne om betydningen av V-tegnet i de forskjellige land:
England: Vi vil vinne. Norge: Vi volder vanskeligheter.
Holland: Vi venter Wilhelmine. Sverige: Vi venter vold.
Italia: Vårt vennskap vakler. Tyskland: Vi vakler videre.

NORSK-TIDEND.

Nr. 1 3. årgang 17. november 1943.

DEN RØDE ARME MARSJERER.

FRA MOSKVA kommer nå meldingene om de tyske nederlag i øst så tett, at vi nesten mister evnen til å reagere overfor nyhetene. De stadige tap av viktige byer og nøkkelstillinger synes for oss som en rekke underordnede detaljer i russernes store strategiske plan, som går ut på å smadre hitlerarmene. Den russiske offensivkraft har tatt pusten fra tyskerne, og de formår ikke lenger å beholde fotefeste på russisk jord. Den røde armés organ Krasnaja Svesda kaller tilbaketoget kaotisk, og russiske stupbombefly retter noen av de mest døbringende angrep som er forekommet i moderne krigsførsel mot de retirerende tyske armeer. Den tyske hær står foran en katastrofe, og den russiske vinteroffensiv blir tragediens siste akt.

DEN RUSSISKE TAKTIKK synes enkel: Presset på de tyske linjer skal være konstant, slik at tyskerne - selv om de blir istand til å holde den øyeblikkelige forsvarslinje - ikke skal få ro til en utbygging av festningslinjene eller en reorganisering av styrkene. Men hvor som helst russerne setter inn et angrep må tyskerne vike. Fronten er imidlertid ufattelig lang, og alle særskilt viktige strategiske punkter blir forsvart med desperat fortvilelse av Hitlers kjerne tropper, om ikke for annet enn å muliggjøre retretter, hindre omringninger og dra ut tiden i det lengste. Retretten er således ikke kontinuerlig, og offensiven omfatter heller ikke hele fronten samtidig.

ET TYSK MARERITT. For den tyske generalstab nå krigen i øst mer og mer te seg som et mareritt. 2 - 3 mill. tyskere skal holde stand mot omlag 5 mill. russere. Det var en tid da underlegenheten i mannskap ble kompensert ved større raskehet og manøverdøktighet, delvis også ved hjelp av bedre våpen og evne til å bruke dem, idet minste når det gjaldt offensive operasjoner. Men den tiden er lenge siden forbi.

RUSSERNES STYRKE. Russerne har nå øket sin numeriske overlegenhet, og både offiserer og mannskap har vokset med oppgavene. Mobiliseringen, utrustningen og utdannelsen av de veldige russiske reserver gikk langsomt, men det viste seg nærmest å være en fordel. De russiske armeer manøvrerer nå like så raskt som de tyske da de befant seg på høyden av slagkraft, og spesielt det tunge artilleri er bedre enn tyskernes. Ved siden av den veldige russiske krigsproduksjon, har også de nå fullt utbyggede amerikanske og engelske krigsindustrier gitt en mengde av de mest moderne våpen i hendene på russerne, og dermed gitt et ikke uvesentlig bidrag til russernes strålende seire.

DEN STORE STRATEGI. Russerne arbeider naturligvis etter en bestemt plan, hvis store konturer man nå kan skimte bak serien av deloffensiver. De russiske offensivreserver - sibiriske vintertropper med nye spesialvåpen for vinterkrigføring, utdannet av marsjall Budjenny - står nå ferdig oppmarsjert til å kastes inn i vinterfelttoget, som sommerens og høstens offensiver bare har utgjort forapillet til. Denne store vinteroffensiv vil i første omgang søke å sprengte det tyske forsvar i 2 deler - nord og sør for Pripetmyrene. I sør gjennomføre en veldig knipetangbevegelse omkring Dnepr-buen, og i nord trengte tyskerne ut av Balticum, rykke fram til Östersjøen og dermed befri hele Leningradområdet. Hovedoppgaven synes å være å fullbyrde det tyske nederlag på det sørlige frontavsnitt, og trengte tyskerne og deres rumenske allierte tilbake mot olven Bug og den rumenske grense, samtidig som kommunikasjonene mellom de tyske armeer i sør og nord brytes ved at de longer mot nord stående tyske divisjoner presses mot Pripet-myrene.

DJNEPR-LINJEN. Hitler høstet bitre erfaringer for at hans vinterlinje ved Dnepr var av tvilsom verdi, og hans prestisje- og amatørstrategi, i strid med generalens råd, led på ny et knusende nederlag, som koster flommer av tysk blod. Russerne forsørte Dnepr og fikk opprettet brohoder på vestsiden. En bred gjennombruddstriangel oppsto med Dnepr som basis mellom Kremmentjug og Dnepropetrovsk, samt med spissen rettet dypt ned mot Krivoj Rog. Russerne befant seg dermed i ryggen på de tyske armeer som fra Dneprkrakten og sørover lå som en skjerm for å beskytte slettene nord for Krim og dermed også eidet til denne strategisk viktige halvøy.